

LBRIS

We know
books

GABRIEL PĂUN

HOMO SENTIENT

Editura Seneca

Introducere	11
Rana morală	
bombă cu ceas pentru trup	28
Universul nostru și timpul.....	35
Bunătatea și lăcomia.....	47
Bulgărele de zăpadă.....	54
O luptă de o viață	67
Celelalte animale	77
Corpul și simțurile	99
Clima, energia și civilizația	148
Viața de activist.....	194
Plaga omenirii.....	237
Bye bye, Homo sapiens	276
Homo tech.....	326
Homo sentient.....	353
Mulțumiri.....	371

RANA MORALĂ BOMBĂ CU CEAS PENTRU TRUP

Șed pe niște trepte ale unei case ce pare abandonată, de pe o stradă prăfuită și aproape pustie din Ramallah. Vomit sânge. Mă simt aproape complet paralizat, ucis parcă de o mie de cuțite prin metoda chineză Lingchi, lent și sigur, sfârtecat bucată cu bucată. Trupul și sufletul îmi sângerează sincronizat. Plâng în sughituri și înfrunt o tristețe profundă, la pachet cu o durere fizică cum nu am mai simțit vreodată. Este ca un cocktail de durere ce îmi taie respirația, la care se alătură, fără să mă pot împotrivi, un vârtej de amintiri. Sunt amintiri de când era bine și mă simțeam în siguranță dar și flash-uri cu evenimentele violente cărora le-am supraviețuit, cu multe oase rupte, la care am fost supus fără voia mea de către indivizi certați cu legea, care au încercat să îmi ia viața, deranjați că am încercat să scot adevărul la lumină. În căști rulează *Life on Mars* a lui David Bowie, semn că doar pe Marte, departe de lume, s-ar putea să mai scap de sentimentele grele în care m-am scufundat. De data asta simt că melodia nu mai este despre o fetiță alungată de părinți, ci despre nevoia mea imediată de a pleca imediat din această lume pe care nu o mai suport. Este un moment din acela când simt că lumea aceea mai bună pentru care lupt nu va veni niciodată pentru oamenii care nu doresc să se schimbe. Apropo de muzică, cartea aceasta este însoțită de un playlist care te aduce mai aproape de universul "Homo sentient"* Găsești acolo *Life on Mars*, "*Death by Thousand Cuts*, adică ucis de o mie de cuțite și zeci de alte melodii relevante din toate genurile, care te introduc în atmosfera acestei cărți.

*Homo sentient public playlist, <https://open.spotify.com/playlist/5FBFZuMB58nxTknUsCB-MYv?si=5c27b4d3d9114a4e>

Pentru a ține pasul cu mine, îți propun să îți vizitezi trecutul ca să descoperi locul fizic unde te doare când primești o veste tragică sau ți se întâmplă ceva cumplit. Unii simt că li se înmoaie picioarele, alții au un nod în gât, un gol în burtă sau înțepături în inimă. Nu știi unde anume simți tu acea durere, în corp, dar la mine, insuportabila durere care mă seacă de viața și așa amară, s-a instalat în punctul acela moale de sub stern, unde aveam să fiu bolnav de aici înainte. O durere care nu mă slăbește indiferent în ce poziție încerc să stau: ghemuit ca un fetus, rezemat sau pe spate, cu genunchii îndoți. Nimic nu îmi mai gonește acum acea durere. Nici măcar meditația fulger din gradina mea secretă unde mereu îmi găsesc pacea, oricât de grea mi-ar fi viața. Mă ascund de propria mea echipă de investigatori ca să nu mă vadă în acest moment vulnerabil de slăbiciune extremă. Sunt inițiatorul, liderul și modelul lor, iar lucrurile trebuie să rămână așa. Mă simt rușinat, iar pe de altă parte, ce facem aici nu este ușor pentru niciunul și este important să ne ținem moralul sus, chiar dacă suntem o echipă trecută prin multe încercări, în diferite colțuri ale lumii. Sunt conștient că nu pot zăbovi prea mult pentru că foarte curând își vor face griji pentru mine și în maxim un ceas trebuie să ne îndreptăm rapid spre check-point, să părăsim Palestina și să zburăm către altă țară din Golful Persic pentru a continua investigațiile. Dar nici nu mă pot ridica de pe acele trepte până când reprizele de vomitat cu sânge nu se opresc. În afară de durere mai conștientizez doar vântul fierbinte și prăfos. Sper ca el să îmi poarte durerile departe și în unele momente îmi imaginez cum ar fi să mă ia pe mine cu totul.

Dar de unde durerea asta? Ce s-a întâmplat ca să cad răpus ca de glonț sau de o mie de cuțite?

Un pic mai devreme, în dimineața asta de august, camera mea video go pro a fost literalmente acoperită de sângele lui Brăduț, un tăuraș născut și crescut în munții Țarcu, ucis cu brutalitate aici în Ramallah, departe de familia sa. Nu îți voi descrie cum a fost ucis Brăduț pentru că vreau să dai pagina și să termini cartea, care nu este despre asta, ci despre un secret al tău.

Așa că te port în acel loc idilic din munții Țarcu, pe o pajiște de la marginea unei păduri virgine și pe malul unui pârau limpede. Brăduț crescuse cu familia sa, liber să alege, să se joace cu alți vițeluși, să primească lapte și dragoste de la mama lui. Un cioban de 80 de ani, pe nume Gheorghe Bursuc, născut într-un grajd, se asigură că Brăduț și familia lui sunt la loc sigur pe timp de noapte. Nici nu credeam că mai există oameni

ca nea Bursuc, care își cresc animalele cu atâtă dragoste. Dar datoriile financiare îl presau tare, tare. Cu inima grea a acceptat oferta rușinoasă a samsarilor care colectează animale pentru export și care mișună prin toată țara cu tot felul de camioane neconforme. I-au dat lui nea Bursuc câte 1400 de lei pe Brăduț și pe prietenul lui, Florică, fără să îi spună bătrânului ce se va întâmpla cu animalele pe care el le-a îngrijit cât a putut de bine.

Este Eid al-Adha sau festivalul sacrificiului, săptămâna când milioane de viței și miorițe aduse din Europa, America de Sud și din Australia sunt ucise cu brutalitate în țările arabe, într-un carnagiu care nu are nicio legătură cu religia și cerințele Halal, care se poate traduce ca "aceasta este calea" sau "permis". În fiecare an, când am arătat filmările unor șeici și lideri religioși din lumea arabă, aceștia mi-au spus că "asta este Haram, nicidecum Halal", unde "Haram" înseamnă că "aceasta nu este calea" sau "interzis".

Îmi fac curaj să mă întorc la ai mei, pe care îi știu în siguranță pentru că sunt cu Ahmad, un localnic minunat care în ciuda atmosferei ostile își găsește timp să promoveze în Palestina bunătatea față de animale și să le ajute, zi de zi.

Inspir adânc de câteva ori, las adrenalina să îmi acopere durerea și îmi imaginez că sunt în camera de proiecție a unui cinematograf și mă uit la mine care sunt pe un scaun din sală privind un film în care tot eu sunt actorul ce salvează vieți. Este o tehnică salvatoare de moment, care mă aduce înapoi la ai mei.

Chiar dacă sunt tras la față, pot să dau cu ușurință vina pe căldura infernală. Mă îndrept către zona unde am filmat măcelul de mai devreme. Ai mei sunt la un fel de mic restaurant în care mănânci în aceeași cameră unde se și gătește. Savurează cel mai bun falafel pe care l-am mâncat vreodată și stau la povești cu Ahmad, care găsește resurse să zâmbească în ciuda greutăților cotidiene, cauzate de conflictele locale crescânde și insuportabile. Poveștile lui adaugă încă un cuțit la durerile mele. Ne povestește cum cei mai mulți oameni abia trăiesc de pe o zi pe alta și ne arată locuințele la care te uiți în jos, în care mergi înăuntru în patru labe pentru că nu îți permit mai mult. Poliția lor nu are jurisdicție noaptea. Aerul și subsolul nu le aparțin, ci doar suprafața pământului. Sunt povești incredibile care mă fac să prețuiesc cu atât mai mult țara de unde vin eu și unde, în mod paradoxal, oamenii au impresia că sunt cei mai amărâți, chiar blestemați. I-aș aduce aici pe fiecare dintre ei dintre ei să vadă ce înseamnă

"foarte rău". Să facă diferența și să realizeze ce privilegiați suntem de fapt. Avem apă, avem pământ, avem libertăți. Trebuie doar să ne eliberăm sufletul și mintea care ne-au fost otrăvite. Dar nu pot să îi duc pe fiecare să vadă ce am văzut. Pot însă să continui acest moment în alt capitol, care va fi despre închisoarea în care trăim în libertate, o închisoare mentală care a devenit zona de confort.

Dar acum e musai să părăsesc Palestina. Nu înainte de a părăsi țara, ne oprim la un șeic și la un veterinar să le arătăm filmările cu Brăduț, dar și cele cu alți tăurași din Ungaria și din Lituania pe care le-am făcut azi-dimineață. Animalele au fost legate de bot și de picioare, lăsate ore în șir în soare, batjocorite de trecători, fără apă, fără hrană. Niște lucrători neechipați și neinstruiți le-au luat viața prin metode Haram și care ar fi ilegale în țările de origine. Brăduț, ca și alte animale, m-au privit în ochi. Eram singura prezență familială. Mă știa cu siguranță de la poalele munților Țarcu. Mă mai văzuse și la târg la Hațeg unde l-a dus nenea Bursuc într-o dimineață, să îl dea samsarului, fără să știe că va sfârși astfel. Brăduț mă mai văzuse și la centrul de colectare din Transilvania unde a mai stat câteva luni la îngreșat înainte de a fi dus cu camionul în portul Midia și apoi cu vaporul către Israel. Apoi iarăși cu camionul într-un kibbutz și de acolo tocmai aici, la o măcelărie pe străzile din Ramallah. Cred că Brăduț spera că îl voi salva. Doamne, avea atâta viață în el! S-a zbătut atât de mult în timp ce își pierdea sângele. A durat mai bine de jumătate de ceas de la prima înțepătură de cuțit în gât și până la ultima lui suflare. Mi-a sfâșiat sufletul. Privirea lui mă va răscoli tot restul vieții mele. Și tot ce am putut să fac a fost să las nenorocita aia de cameră go pro bine ascunsă să filmeze, știind că în astfel de situații, dacă nu îmi păstrez fața de poker, atunci s-ar putea să sfârșesc, la rândul meu, la fel ca Brăduț. Și atunci cine va mai face dreptate pentru el și milioanele de animale supuse unor suferințe inutile și prelungite, atât în timpul transportului, cât și la sacrificare? De fapt, dorința de a salva alte milioane de animale de aceste terori este acum singura mea salvare și ancoră în realitate.

În ziua precedentă am fost în altă țară unde am filmat alte grozăvii, așa cum o fac de ani de zile, dar nimic nu avea să mă pregătească de momentul Brăduț. Hai să zicem că ieri eram la un abator în mijlocul pustietății unde Siria întâlnește Iordania și Irak. Intrasem sub acoperire de medic veterinar și agent de vânzări venit cu rolul de a monitoriza sacrificarea animalelor de la fermă și de a promova un instrument de asomare produs în Olanda, care

LIBRIS | We know
 books

respectă cerințele Halal și legislația din UE. Acest instrument ar anula suferința inutilă a animalelor înainte de sacrificare și îi va ajuta pe lucrători să sporească fluxul de producție. Eram îmbrăcat bine, aveam cărți de vizită serioase, mașină de afaceri, șofer. Deci tot ce trebuie. Și din multitudinea de fețe pe care le avem fiecare, iată-l aici pe Gabi mincinosul. Desigur pentru o cauză nobilă, dar tot mincinos. Iordanienilor le-a plăcut și produsul pe care îl promovam, așa că am fost lăsat să observ ore în șir miorițe din România și tauri din America de Sud, animale care erau ucise rând pe rând. Miorițele m-au impresionat foarte tare. Pe lângă blândețea lor inegalabilă, au o structură socială și o ierarhie bine încheată. Își protejează liderul până la capăt și fiecare oiță se așază singură în fața cuțitului, oferindu-se ofrandă în speranța că frații ei vor fi cruțați.

Cei de la abator habar nu aveau că ce am văzut cu ochii am și filmat în același timp. Când am considerat că am obținut suficiente filmări relevante, am cerut o întâlnire cu conducerea. M-au condus în camera administratorului unde am observat camere de monitorizare care filmau zonele unde se sacrificau animalele vii. Din fericire, mi s-a arătat încă o oportunitate. Șeful abatorului s-a dus să caute un medic veterinar ca să avem o discuție mai educată și am rămas singur în încăperea cu mîntea fixată pe oportunitatea de a accesa și descărca cât mai multe filmări stocate. Încăperea nu avea ferestre și exista riscul să intre cineva pe ușă în orice clipă. Dar ca multe alte dați, curajul a fost mai mare decât frica și m-am decis să o comit. Dintr-un buzunar mi-am scos "jucăria" care detectează orice cameră video din încăperea pentru a mă asigura că nu sunt filmat. După care am scos altă "jucărie" care detectează alte "jucării" care stochează și transmit date. Partea bună este că am găsit unde erau filmările. Partea rea este că erau în tavanul fals, adică un pic cam sus. M-am descălțat de pantofii plini de sângele animalelor din abator unde fusesem înainte și m-am urcat pe biroul omului. Limitările mele în domeniul IT au îngreunat și mai mult misiunea și exact când era să rămân fără adrenalină în sistem, pe stickul meu USB au curs mulți Gb de filmări din ultimele 7 zile. Filmări cu animale venite din multe colțuri ale lumii, torturate în acest abator în moduri inimaginabile și care sigur vor genera dezbateri încinse în țările exportatoare și mai ales vor declanșa transformarea mentalității politicului și publicului după ce le voi publica. Și pentru că viața bate filmul, am căzut ca blegul de pe masă făcând și mai mult sânge. Nu știu dacă gălăgia i-a adus înapoi pe oameni în cameră,

cert este că în clipa venirii lor în cameră, memoria USB era securizată în buzunarul meu secret, pantofii în picioare, biroul curat, plafonul fals la loc și sângele proaspăt vărsat ușor de explicat având în vedere că eram în abator.

Și iată-l în povestea asta și pe Gabi tupeistul, curajosul, oportunistul, ambițiosul și chiar lacomul. Poate că erau de ajuns filmările deja obținute și poate că riscul de a extrage filmările stocate la fermă a fost unul prea mare chiar dacă de data aceasta am avut noroc. În orice caz, cam așa sunt zilele mele de investigații. Scot la lumină o multitudine de fețe necesare situației. În afară de sânge și moarte, niciuna nu seamănă una cu alta în provocări, riscuri și neprevăzut. Fiecare zi este o nouă aventură în întuneric pentru a scoate adevărul la lumină. Dacă nimeni nu știe ce se întâmplă departe de privirile lor atunci nu înseamnă că nu se întâmplă. Și dacă privirile oamenilor sunt confruntate cu adevărul, atunci unii dintre ei vor dori să facă ceva ca situația să se schimbe. Și asta începe de la individ la individ până la mentalitatea colectivă și în cele din urmă din prin legi mai bune.

Înainte de momentul Brăduț documentasem soarta cruntă a mii de animale și aveam impresia conștientă că sunt călit și pregătit de orice. Credeam că pot face față la nesfârșit unor situații similare, indiferent că eram pe urmele braconierilor de elefanți, ale traficantilor cu animale pe cale de dispariție sau de companie, ale celor care torturează animale în laboratoare, ale hoților de lemne sau alte situații traumatizante și pline de învățături despre care voi povesti în această carte.

Nimic, dar absolut nimic nu m-a pregătit să presimt momentul Ramallah. Ziua asta a continuat prost până la capăt. Am ieșit cu mari emoții din Palestina către Israel. Am fost refuzat la mai multe check-point-uri. La aeroport mi-au confiscat o parte din echipamente. Mi-au desfăcut laptopul care astfel și-a pierdut garanția și m-au băgat într-o cameră unde m-au dezbrăcat, întrebându-mă "Cine te-a îmbrăcat azi-dimineață" și m-au căutat chiar și în fund. În cele din urmă, am ajuns la un hotel în altă țară din Golf unde oricât aș fi stat sub duș, nu puteam să scot mirosul de sânge din mine. Și prosoapele miroseau a sânge. Camerele video pe care le folosisem miroseau a sânge oricât le spălăm carcapsele subacvatice în care le țineam pentru a rezista la baia de sânge. Totul mirosea a sânge. A durat zile în șir până am început să scap de acel miros, deși eram înapoi în Europa, în bula de poveste unde oamenii se supără și dacă le întârzie comanda de pizza 10 minute, uitând să fie recunoscători că măcar au ce mânca. De fapt, chiar și

LIBRIS | We know

acum când scriu și re trăiesc acele momente, în nasul meu este acel miros nedorit de sânge.

Cu acest miros de sânge și durerea persistentă din abdomen care a debutat în Ramallah, am ajuns înapoi în Europa. M-am lăsat păcălit vremelnic de simptomele îmlânzite și am fost luat din nou de valul de treabă multă care era de făcut. Iată-l și pe Gabi inconștientul și iresponsabilul. Dar curând am ajuns la doctorul care mi-a diagnosticat problema destul de rapid și care s-a arătat foarte surprins că am ignorat toate semnele, având în vedere cât de avansată este suferința. Era deja de operat dar am ales să fac un pas înapoi din punct de vedere medical și unul înainte din punct de vedere spiritual.

Nu cred că o problemă se poate rezolva pe termen lung abordând efectul, ci înfruntând cauza. Cred că nu ne luminăm imaginându-ne lumina, ci conștientizându-ne propriul întuneric. Și dacă am supraviețuit semnalului de alarmă dat de propriul corp și timpul ne mai oferă astfel șansa să mergem către miezul problemei, atunci e bine să o facem. Așa că am luat o pauză și am plecat undeva unde știu că mă pot relaxa și mă pot detașa în așa fel încât să încep să explorez ce a însemnat de fapt momentul Brăduț. Ce se ascundea de fapt în spatele acestei boli dureroase? Cum puteam să fac să îmi continui viața și munca, să mă vindec și să evit o operație sângeroasă și riscantă despre care am mai înțeles că se va repeta dacă nu voi ține sub control stresul și supărările. Am plecat spre insula din Oceanul Atlantic unde îmi găsesc pacea de fiecare dată când am nevoie disperată de ea. De data aceasta avea să fie o incursiune mult mai profundă. Deci iată-l în sfârșit și pe Gabi responsabilul căruia începe să îi pese de sănătatea fizică și cea spirituală.

UNIVERSUL NOSTRU ȘI TIMPUL

Am ajuns pe insula Armona din Oceanul Atlantic în ianuarie, când este pustiu. Adică perfect pentru că am mare nevoie de solitudine. Mă simt obosit fizic și sufletește, chiar supărat pe viață. Parcă orice aș face eu și alți luptători pentru o lume mai bună, este în zadar. Sunt dominat de gânduri negre, tristețe și de o durere care pleacă din stomac și se duce în tot corpul. Vremea este pe măsură. Este o zi furtunoasă, la fel ca în sufletul meu. Iau insula la pas, o insulă care este de fapt o limbă de 11 km de nisip fin care își schimbă culoarea după apă, cer și lumină. Valurile sunt foarte mari. Cerul este extrem de dramatic, iar nisipul are o nuanță ireal de arămie. Am cu mine *Partea întunecată a căutătorilor de lumină*, cartea scrisă de minunata Debbie Ford pe care o recomand oricui dorește să își exploreze propriile măști și să facă pace cu trecutul.

Dar ziua are un plan pentru mine. În timp ce merg desculț de-a lungul țărmlui nisipos, un val uriaș mă ia prin surprindere, mă dărâmă, mă scoate din transă și mă deșteaptă mai brutal decât o cafea ristretto. Mă ridic și mă împiedic de un scaun pe care oceanul mi l-a dat în schimbul cărții pe care nu o mai văd niciunde. Scaunul pare vechi de sute de ani și dacă mă iau după urmele de viață marină depuse pe el, atunci pot să zic că nu a mai văzut uscatul de mult. Nu am niciun dubiu că schimbul cărții cu scaunul este un semn al Universului, așa că îl primesc cu brațele deschise. Îl proptesc bine în nisip și îmi fixează privirea către oceanul mare care îmi udă din când în când picioarele.

Încep să savurez liniștea din furtună*. Minte mea pornește într-o călătorie esențială pentru fiecare dintre noi, pentru a înțelege de unde venim, cine suntem, de ce este ordine și haos în lume, așa cum este rău și

* Gore, M. (1990). Depeche Mode, *Enjoy the Silence*, *Violator*.

bine. O călătorie astrală care transcende timpul și spațiul, de la geneza Universului până la inevitabilul său sfârșit. O călătorie în care am asistat la nașterea galaxiilor, a sistemului nostru solar, a Planetei noastre. Am făcut cunoștință cu Luca, prima ființă vie de pe Terra, un organism monocelular de acum 3,5 miliarde de ani. Apoi cu Arandaspis, prima ființă cu coloană vertebrală, un pește cu o față veșnic mirată de acum jumătate de miliard de ani, din care au evoluat toate vertebratele de azi, inclusiv noi. Am văzut animale mult mai vechi decât noi care trăiesc în armonie perfectă cu Planeta și care ne dau clasă atât la simțuri, cât și la simțire. Am văzut și primii umanoizi, cum au trăit și au evoluat. Cum au creat unelte, artă, tehnologie, religii și granițe. Cum au ajuns să se creadă supremi, să discrimineze, să se îndepărteze de sine și de propria Planetă. Am îndrăznit să privesc și către viitor unde am găsit puțină dar suficiența umanitate care a supraviețuit extincției pe care am declanșat-o. Am găsit-o în sfârșit înflorită, în armonie cu Planeta și cu celelalte animale. În acel timp viitor nu mai existau nici granițe, nici bariere. Singura religie rămasă era bunătatea, frumosul și dragostea de viață. Ne-am îmbrățișat și m-am întors în scaunul meu, dar cu lacrimi de fericire în ochi.

I-am deschis cu gândul că în ADN-ul fiecărei ființe de astăzi pulsează un ecou de vechimea Universului, adică de 13,8 miliarde de ani. Un ecou al energiei primordiale care a cauzat evenimente la o scară inimaginabilă, de o violență sublimă și care conectează fiecare ființă de pe singura planetă unde știm cu certitudine că este viață.

Nu știm cât de mare este Universul. Nu știm dacă este singurul. Nu știm câte galaxii există. Nu știm dacă viața se datorează providenței sau liberului arbitru. Dar mulțumită unor oameni de o curiozitate pasională, știm cât știm. Iar cunoașterea este încă foarte departe de a-și fi atins limitele. Din contră, este accelerată direct proporțional cu progresul tehnologiei. Urmăream în anul 2019 colosalul proiect "M87 Event horizon telescope" (EHT)* care a adus împreună oameni de știință din întreaga lume. Aceștia au transformat planeta noastră într-un imens telescop cu obiectivul de a fotografia pentru prima oară gaura neagră M87 care se află la 54,8 milioane de ani lumină de noi. M87 are o masă de 6,5 miliarde de ori mai mare decât

* Akiyama, K. (2019). First M87 Event Horizon Telescope Results. IV. Imaging the Central Supermassive Black Hole. The American Astronomical Society. *The Astrophysical Journal Letters*, Vol 875, Number 1.

Soarele nostru. Este de 1000 de ori mai mare decât Sagitarius A, o altă gaură neagră, dar de 1000 de ori mai departe. Nici Sagitarius A nu este de ignorat. Are de 4,02 milioane de ori masa Soarelui nostru și se află la 25.600 de ani lumină de noi. Colosalul proiect a presupus sincronizarea perfectă a unor telescopuri gigantice plasate strategic pe planeta noastră precum o îmbrățișare: în Arizona (SUA), Chile, Spania, Mexico, Hawaii (SUA) și Polul Sud. A fost nevoie de vreme bună și cer deschis în toate aceste locuri în același timp. 200 de oameni de știință de la 59 de institute din 20 de țări au lucrat împreună ani de zile pentru această fotografie.

Presupun că oamenii de știință au investit atât de multe resurse și au devenit curioși să afle mai mult despre găurile negre de când au aflat că în cele din urmă totul, inclusiv sistemul nostru solar, va fi înghițit de o gaură neagră precum M87 sau Sagitarius A. Într-o gaură neagră gravitația este atât de mare încât include întreaga materie într-un singur punct. Poți intra într-o gaură neagră dar nu mai poți ieși din cauza gravitației care strivește totul. Într-un astfel de loc, legile fizicii pe care le știm nu se mai aplică. Toată materia devine într-un astfel de loc doar un gaz ionizat incredibil de fierbinte, iar magnetismul este absent.

Pe măsură ce Universul nostru avansează către viitor, stelele se vor stinge una câte una, inclusiv Soarele nostru, pregătind Universul pentru un viitor întunecat care va dura probabil trilioane de ani. Epoca luminii stelare, de maximă înflorire a Universului în care avem privilegiul să trăim și noi, va fi urmată de era întunecată a găurilor negre. Acești monștri se hrănesc din rămășițele stelelor și planetelor moarte. Încet, dar sigur, gravitația lor crescândă atacă însăși țesătura Universului. Are puterea incredibilă de a distorsiona spațiul și timpul, precum în filmul *Interstellar*. Marginea unei găuri negre, numită "Event Horizon" este zona în care gravitația este atât de puternică încât timpul, practic, aproape se oprește. Dar nici măcar găurile negre nu pot scăpa de cursul timpului. În viitorul foarte îndepărtat, când nu vor mai exista stele și planete de consumat, găurile negre vor flămânzi și treptat, se vor micșora. Nimeni nu știe ce se va întâmpla după aceea. Acesta ar putea fi sfârșitul universului nostru.

Dar poate că nu. Poate că teoriile oamenilor de știință sunt lipsite de ceva. În încercarea de a explica acel ceva, îmi vin în minte ultimele vorbe ale marelui explorator, academician și savant Marcian Bleahu (Matti). Am avut privilegiul să îl am profesor universitar și îndrumător. Întins pe patul